

NOVA CRKVENA PJESMARICA

CRKVENA
PJESMARICA

Pređi do malog jednogodишnjeg odstanka užitka i sreće

KRŠĆANSKA SPADASNUOST
ZAGREB 1974

Priredio: Institut za crkvenu glazbu, Zagreb,
Kaptol 29

Urednik:
Izak Špralja

Copyright by Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1974

NOVA CRKVENA PJESMARICA

Pravilnik o posebnim pravima i obvezama Crkve u Hrvatskoj je bio objavljen na sastanku Crkvenog vijeća Hrvatske Crkve u Zagrebu 22. travnja 1974. godine. U skladu s ovim pravilnikom, Crkva u Hrvatskoj je dala poziv svećenikima da se učestvuju u organizaciji i raspodjelji NOVE CRKVENE PJESMARICE. Na sastanku Crkvenog vijeća Hrvatske Crkve u Zagrebu 22. travnja 1974. godine, predstavljeno je i raspoređeno novo izdanje NOVE CRKVENE PJESMARICE, koja je ujedno i raspoređena u svi crkveni službeni jezici. Ovo je bio poslovni akt u skladu s čl. 114. odredbom o posebnim pravima i obvezama Crkve u Hrvatskoj. Na sastanku Crkvenog vijeća Hrvatske Crkve u Zagrebu 22. travnja 1974. godine, predstavljeno je i raspoređeno novo izdanje NOVE CRKVENE PJESMARICE, koja je ujedno i raspoređena u svi crkveni službeni jezici. Ovo je bio poslovni akt u skladu s čl. 114. odredbom o posebnim pravima i obvezama Crkve u Hrvatskoj.

Pravilnik o posebnim pravima i obvezama Crkve u Hrvatskoj je bio objavljen na sastanku Crkvenog vijeća Hrvatske Crkve u Zagrebu 22. travnja 1974. godine. U skladu s ovim pravilnikom, Crkva u Hrvatskoj je dala poziv svećenikima da se učestvuju u organizaciji i raspodjelji NOVE CRKVENE PJESMARICE. Na sastanku Crkvenog vijeća Hrvatske Crkve u Zagrebu 22. travnja 1974. godine, predstavljeno je i raspoređeno novo izdanje NOVE CRKVENE PJESMARICE, koja je ujedno i raspoređena u svi crkveni službeni jezici. Ovo je bio poslovni akt u skladu s čl. 114. odredbom o posebnim pravima i obvezama Crkve u Hrvatskoj.

Svećenici su ujedno pozvani da svoju Crkvu učestvuju u raspodjeli NOVE CRKVENE PJESMARICE.

Zagreb, 22. travnja 1974.

Božje darivanje
posvetite!

KRŠĆANSKA SADAŠNOST
ZAGREB 1974

Liturgijski savjetnik:
Dr. Vladimir Zagorac

Notograf:
Ing. Vlado Kanotić

Korektura teksta:
Nives Kuhar i Roman Turčinović

Izdaje: Kršćanska sadašnjost, Zagreb, Marulićev trg 14

Odgovara: Dr. Vjekoslav Bajšić, Zagreb, Kaptol 31

Izdaje se s dozvolom crkvenih oblasti

Umnožio: Milan Mlač, Vrapče, Jačkovina 14

UVODNA RIJEĆ

U našem susretu s Bogom pjesma zauzima važno mjesto. Crkva, kao zajednica vjere, pjesmom izražava svoju unutrašnju radost i tjeskobu, pjesmom slavi Boga i njemu se moli. U radosnoj, iskrenoj i dubokoj molitvenoj pjesmi, vjernička se duša otvara Božjem dolasku te biva plemenitija i bolja.

Crkva je oduvijek veoma cijenila i brižno gajila crkvenu glazbenu umjetnost. Stoga i II Vatikanski Sabor posebno napominje: „Glazbena je baština opće Crkve blago neprocjenjive vrijednosti, jer se ističe između ostalih izraza umjetnosti posebno time, što sveto pjevanje, zdržano s riječima, tvori potrebit i sastavni dio svećane liturgije” (SC, VI, 112). Crkva želi da svaki glazbeni izraz u liturgijskom slavlju posjeduje svojstva plemenitosti, svetosti i molitve. „Sveta će glazba, dakle, biti to svetija što se tješnje poveže s liturgijskim činom, bilo da ugodnije izrazi molitvu, bilo da promiče jednodušnost, bilo da svete obrede obogati većom svečanošću” (SC, VI, 112). Na II Vat. Saboru je, također, ponovno istaknuto i naglašeno neophodno aktivno sudjelovanje Božjeg naroda u svetim činima. Zato Sabor nije propustio staviti na srce biskupima i pastirima duša da se: „revno brinu da sva zajednica vjernika u svakom svetom činu, koji se vrši pjevanjem, može vršiti svoju svojstvenu djelatnu ulogu...” (SC, VI, 114). Da bi vjernici mogli pružati „punu, svjesnu i djelatnu suradnju koju traži sama narav liturgije” (MS, 15), potrebno je pronaći pravi glazbeni izričaj zajednice koja se moli. Stoga Crkva traži da se „brižljivo njege pučko vjersko pjevanje, da glasovi mogu odzvanjati u pobožnim i svetim vježbama, i u samim liturgijskim činima...” (SC, VI, 118).

Pozdravljam napore priredivača i izdavača koji preko NOVE CRKVENE PJESMARICE žele provesti smjernice Crkve u liturgijski život našeg naroda. Nadam se da će NOVA CRKVENA PJESMARICA pomoći voditeljima i promicateljima pjevanja u bogoslužju i doprinijeti da naš hrvatski narod što dostačnije slavi Boga „psalmima, hvalospjevima i nadahnutim pjesmama” (Ef, 5, 19).

Sva nastojanja na tom važnom području života Crkve neka prati Božji blagoslov.

Zagreb, Božić 1974.

+ Franjo Kuharic
maslinski

LITURGIJSKI UVOD

Kristova Crkva samu sebe od početka shvaća kao zajednicu što ju je sazvao Bog po Kristu snagom Duha Svetoga, da u bratskom zajedništvu hvali Boga, slaveći otajstva smrti i uskrsnuća Kristova i očekujući njegov slavni dolazak. Ona hvali Boga zbog njegova otkupiteljskog djela, koje se bogoslužjem u njoj neprestano ponazočuje. Očekujući drugi dolazak Krista, svoga Zaručnika, Crkva čezne za njim, te u svom bogoslužju kao u predokusu, sakramentalno, već doživljava radost njegove nazočnosti i svoje konačne slave s njime. Zato je bogoslužje Crkve ujedno i njezin otajstveni susret s Bogom—Otkupiteljem u Kristu, i neprestani vapaj za konačnom objavom i ostvarenjem njezina otkupljenja u slavnom dolasku Gospodinovu. Svoju radost, hvalu, čežnju i vapaj zaodijeva Crkva u birane riječi što ih uzima iz Svetog pisma ili iz bogate molitvene baštine, što ju je kroz dva tisućljeća svoje povijesti stvorila njezina pobožnost. Pjevanje daje toj molitvi Crkve posebnu izražajnost, snagu, djelotvornost i svečanost. Ono je potpuniji izraz čovjeka nagoli sama govorena riječ. Dodaje, naime, razumskom sadržaju onaj voljno—osjećajni čimbenik koji je potreban da bi čovjek u susret s Bogom unio svega sebe: svoj um, prosvijetljen vjerom i svoje srce, oplemenjeno ulivenom ljubavlju.

A kako je molitva Crkve djelo Duha Svetoga koji viće u nama: Abba — Oče, bit će pjevana molitva daleko prikladniji znak tih „neizrecivih uzdisaja” Duha Božjega u nama, jer joj pjevanje već daje obilježe pomazanja Duhom. Poslanice apostola uistinu s jedne strane neprestano potiču na slavljenje Boga „psalmima, himnima i nadahnutim pjesmama”, a s druge strane pokazuju kako je za tu vrstu savršene hvale potrebno „napuniti se Duhom Svetim”. A kršćanska predaja gleda u pjevanju zajednice vjernika očiti znak prisutnosti i djelovanja Duha Božjega, koji time Crkvu uvodi u predokus bogoslužja Nebeskog Jeruzalema.

Razumljivo je stoga što koncilska liturgijska obnova posvećuje mnogo brige liturgijskoj glazbi. Uredba o svetom bogoslužju sadrži o njoj čitavo poglavje, u kojem iznosi njezina temeljna načela, a više pokoncilskih dokumenata ta načela pobliže tumači. Shvaćanje bogoslužja kao svećeničke službe Isusa Krista, po kojoj se danas među nama događa spasenje u otajstvu, stavlja bogoslužje na vrhunac djelovanja Crkve i usmjeruje k njemu sva druga područja njezina djelovanja. No, to shvaćanje ističe i potrebu svjesnog i aktivnog sudjelovanja crkvene zajednice u tom spasenjskom događanju. A pjesma zajednice ostvaruje to sudjelovanje ljudski potpunije i liturgijski znakovitije. Zato svima u Crkvi mora biti sveta dužnost da, svaki na svoj način, unaprijede liturgijsko pjevanje: glazbenim stvaranjem, uvođenjem u bogoslužje i odabiranjem onih oblika bogoslužja u kojima pjevanje čitave zajednice kao izraz sudjelovanja nalazi mjesto koje mu pripada.

I zborno pjevanje ima u bogoslužju svoje mjesto. Ono omogućuje sudjelovanje u bogoslužju višim i suptilnijim glazbenim oblicima, pa makar ga neposredno i ne pjevaju svi, ono svojom ljepotom sve zanosi i u svima stvara ono ushićenje što pogoduje radosnom prinosu samoga sebe Bogu. Dakako, ako ono posve ne isključuje sudjelovanja svih u pjevanju.

Zato svi plemeniti napori oko stvaranja, uvođenja i unapređivanja liturgijske glazbe po načelima Crkve predstavljaju sudjelovanje u ostvarivanju koncilskih nakana sveopće obnove. A svako kočenje, zanemarivanje, zapostavljanje i iskriviljivanje liturgijske glazbe i njezinih načela predstavlja odvodenje od sudjelovanja u bogoslužju, sakačenje kršćanskih zajednica i osiromašivanje njihove duhovnosti.

Ova pjesmarica usvaja zdrava načela hrvatskih cecilijanaca te želi dati svoj prilog ostvarivanju obnove bogoslužja na polju glazbe. Želja nam je da se u ovaj rad uključe svi oni kojima leži na srcu ljepota i užvišenost molitve Crkve, kako bismo zajedničkim nastojanjem unaprijedili to Božje djelo među nama, taj novi „ prolaz Duha Svetoga kroz Crkvu”.

Ona donosi sve što je u našoj liturgijsko—glazbenoj baštini pronađeno vrijednim i prikladnim da ostvari one ciljeve, koje obnovljeno bogoslužje očekuje od pjevanja. Donosi izbor ulaznih, darovnih i pričesnih pjesama te prijevnih psalama za cijelu liturgijsku godinu.

Ulagnoj pjesmi je svrha uvesti u slavlje, izraziti i unaprijediti jedinstvo okupljenih, uvesti ih u otajstvo liturgijskog vremena ili blagdana i pratiti ophod službenika do oltara.

Prijepredni psalam omogućuje da zajednica prikladno odgovori na riječ Božju koju je u biblijskom čitanju slušala. I taj je odgovor nadahnuta riječ, jer nam svaki dostojan odgovor na Božji poziv nadahnjuje njegov Duh koji prebiva u nama.

Pjesma prije Evandelja izraz je radosti i pozdrav prisutnom Gospodinu, koji će svome narodu navijestiti riječ Božju u Evandelju.

Darovna pjesma prati donošenje i polaganje darova na oltar. Ona je važan čimbenik pravog shvaćanja darova jer promiče ono unutarnje, duhovno darivanje samoga sebe, koje je u bogoslužju bitno, a izvansko mu je darivanje samo vidljivi izraz.

Pričesna pjesma prati pristupanje vjernika u ophodu na pričest. Ona jedinstvom glasova izrazuje i sa svoje strane produbljuje ono duhovno jedinstvo, radost i bratstvo što nastaje blagovanjem od jednoga stola, tj. sudjelovanjem svih u jednom tijelu Gospodnjem i jednoj čaši njegove krvi.

Uz ove se pjesme dakako, u slavljenju euharistije prepostavlja pjevanje stalnih dijelova reda mise: **Gospodine smiluj se, Slava, Vjerujem, Svet i Jaganjče Božji**. Ne bi smjelo biti kršćanske zajednice koja se okupila na euharistijsko slavlje, a da nije kadra tom vrhunskom dometu svoga kršćanskog života dati ovaj uzvišeniji i plemenitiji oblik, oblik slavljenja s pjevanjem.

Svako liturgijsko slavljenje djelo je čitaté zajednice Crkve. Zato se u njemu redovito prepostavlja i aktivno sudjelovanje zajednice. Popijevke za slavljenje otajstava blagoslovina omogućit će i ostvariti to zajedničarstvo u svetim otajstvima.

Neka Nova crkvena pjesmarica pomogne da se u zajednicama kršćana probudi Duh hvale, oduševljenja i radosti u slavljenju otajstava otkupljenja.

U Zagrebu, na Božić 1974.

Institut za crkvenu glazbu

N A P O M E N E

Novina obnovljenog bogoslužja (materinski jezik, veliki izbor tekstova, različite mogućnosti slavljenja pojedinog svetog čina) veseli nas i obvezuje. Obvezuje osobito one koji treba da prirede tekst i napjeve za pojedini sveti čin. Institut za crkvenu glazbu, ustanova kojoj je Biskupska Konferencija povjerila odgoj crkvenih glazbenika, smatrao je svojom obvezom priediti i u Novoj crkvenoj pjesmarici objelodaniti izbor prikladnih skladbi za obnovljeno bogoslužje. Pjesmarica je namijenjena puku, odnosno voditeljima crkvenog pjevanja (dionice) i onima koji pučko pjevanje prate na orguljama ili harmoniju (partitura). Da bi priredene skladbe mogle što korisnije služiti obnovi bogoslužja, donosimo slijedeće napomene.

Izbor skladbi

Nova crkvena pjesmarica je namijenjena puku. Zbog toga su za izbor skladbi došle u obzir popijevke koje su nastale na tekstove obnovljenog bogoslužja, hrvatske pučke popijevke i oni vrijedni napjevi pod koje je bilo moguće potpisati tekstove obnovljenog bogoslužja. Izbor je, dakle, obuhvatio i dosadašnje i novonastale popijevke koje su prikladne za bogoslužje, koje puk u cijelini može dobro otpjevati i koje se uklapaju u slijed glazbenog stvaralaštva hrvatskog naroda.

Harmonizacija napjeva

Harmonizirani su svi napjevi za koje je predviđeno da se pjevaju uz pratnju instrumenata (orgulja, harmonija). Harmonijska pratnja iz dosadašnjih zbirk crkvenih popijevaka redovito je vjerno prenesena u Novu crkvenu pjesmaricu. Iznimku čine popijevke kod kojih je bilo neophodno potrebno prilagoditi harmonijsku pratnju novom ritmičkom pomaku napjeva (npr. br. 206), odnosno one harmonizacije kod kojih su izostavljeni izrazito kromatski prohodi u pojedinim dionicama (npr. br. 97). Preharmonizirane su one popijevke koje su, prema sudu priređivača, imale pretešku pratnju (npr. br. 119).

Kad se prati pučko pjevanje na instrumentu (orguljama, harmoniju) treba razlikovati napjeve gregorijanskog korala od pučkih popijevaka. Napjeve gregorijanskog korala redovito treba pratiti tišim registrima da melodija kroz ljudske glasove dođe do punog izražaja, a harmonijska pratnja koralni napjev samo podržava. Pučke popijevke treba pratiti punjom zvučnošću instrumenata da bi došli do punog izražaja i napjev popijevke i harmonijsko suzvuče koje daje neophodno potrebni sjaj i poticaj pučkom pjevanju.

Predigre – završeci

Većina napjeva ima instrumentalni uvod i zaključnu kadencu (predigra–završetak). Veći dio predigri, odnosno završetaka, naši su skladatelji priredili za ovo izdanje Nove crkvene pjesmarice, a dio ih je preuzet iz zbirke „Predigre za orgulje ili harmonij pučkim popijevkama Hrvatskog crkvenog kantuala”, koju je A. Vidaković objelodanio 1969. godine, odnosno iz dosadašnjih zbirki crkvenih popijevaka.

O načinu kako treba izvoditi (pratiti na instrumentu) pučke popijevke s predigrom i završetkom A. Vidaković je u svojoj zbirci crkvenih popijevaka „Pet duhovnih stihova” napisao slijedeće: „Nakon kratke predigre za orgulje, koja je napisana na temu same popijevke, započne odmah pjevanje prve kitice. Nakon prve kitice može se ponoviti sviranje predigre, ali s drugom registracijom. Pjevanje se popijevke završava zaključnom kadencom u kojoj je izraženo sjećanje na posljednje motive popijevke.” Dakako da se kod onih popijevaka koje imaju međuigru, između pojedinih kitica svira međuigra. Isto se tako može svirati i završetak kao međuigra, o čemu će odlučiti orguljaš, imajući u vidu način na koji je napisan završetak.

Napjevi gregorijanskog korala i neke popijevke nemaju predigre i završetka. Orguljaši će – ako to mogu – improvizirati predigru, odnosno završetak, a mogu postupiti i tako da umjesto predigre odsviraju prvu glazbenu rečenicu napjeva, isto tako posljednju glazbenu rečenicu napjeva kao završetak, držeći se gore naznačenog načina sviranja.

Izmjenično pjevanje

Izmjenično pjevanje, novo oživljeno i kao glazbeni oblik najviše prisutno u obnovljenom bogoslužju, obilno je zastupano u izboru ove pjesmarice (ulazne, darovne i pričesne pjesme, pripjevni psalmi, aleluja ...). Kod ovakvog pjevanja dolazi do punog izražaja uloga psalmiste (soliste) i puka. Psalmista je neposredni voditelj ovakvog pjevanja: on zapjeva pripjev, puk pripjev ponovi neposredno iza psalmiste, odnosno poslije svakog otpjevanog (ili pročitanog) stiha (dvostiha) psalma.

Psalmi su priređeni u obliku slobodnog melodijskog recitativa, pripjevi su prilagođeni jednoglasnom, odnosno dvoglasnom pučkom pjevanju. Psalmistu (soliste) treba pratiti tišim registrima, a puk treba podržati snažnijom zvučnošću instrumenta.

Raspored popijevaka

Iz samog rasporeda popijevaka u pjesmarici, a tako i iz podnaslova uz pojedine popijevke, lako se može razumjeti kada i kako ih treba upotrebljavati. Prijedlog za raznolikiju upotrebu popijevaka na pojedine svetkovine donosi liturgijsko kazalo. Sve bolje ulaženje u duh obnovljenog bogoslužja i sve bolje poznavanje popijevaka u pjesmarici omogućit će voditeljima pjevanja prirediti još bolje rasporede od predloženih u pjesmarici, odnosno prikladne rasporede za svetkovine koje nisu naznačene u liturgijskom sadržaju. U tome će im biti od pomoći abecedno kazalo pripjeva za psalme, pjesama za Evanđelje i popijevaka, odnosno kazalo psalama po brojevima.

KRATICE

N — Napjev

T — Tekst

Harm. — Harmonizacija